

JULEMØTE

Vinderen Historielag inviterer til julemøte i
Holmenkollen kapell, underetasjen

Torsdag 1. desember kl. 1900.

En ”innendørs byvandring”
Leif Gjerland kåserer om syv historiske hendelser som
har formet Oslos byutvikling gjennom tidene.

Som vanlig serverer vi gløgg og pepperkaker.
Medlemmenes 10 minutter.

Velkommen til en hyggelig førjulskveld!

VINDEREN KONDITORI

AV FINN HOLDEN

Se på bildet av Konditorigården på Vinderen i 1904. Et stort og imponerende mursteinsbygg ute på en slette, ingen andre hus i nærheten. I det fjerne en stor bondegård – Ris hovedgård. Hva skjuler seg bak dette bygget? Hvordan kunne noen finne på å sette opp et så stort og prangende bygg langt ute på landet?

Går vi inn på branntakstprotokollene for Vestre Aker fra begynnelsen av 1900-tallet, blir ikke overraskelsen mindre. Første branntakst er fra 21. desember 1900. Da er det under oppføring en våningsbygning på 2 ½ etasje, dels bygd av tre, dels av 2 ½, dels av to og dels av

1 ½ steins murstein. Bygget er stort, 24,70 meter langt, 11,20 meter bredt og har tre ”utbygninger” på henholdsvis 12,20 x 9,30 meter, 10,70 x 2 og 5,30 x 0,70 meter. Kostnadene ved branntaksten var til lensmannen kr 8, til mennene kr 12, for tilsigelse kr 3, skyss kr 1,20 og beskrivelse kr 1,60.

Det er to takster til under byggingen og ferdigtakst 12. juli 1901 på gnr. 39, bnr. 51. Alle takster er forlangt av byggmester H. Mathisen. Huset var 11,30 meter høyt.

I 1. etasje to flislagte ganger med trapper, to closetter, to kjøkken med spiskammer, fire entreer, fem tapetserte værelser, pikekammer, badeværelse, conditori med faste reoler, disker og skap,

2

To postkort fra Vinderen, ca 1910. Det siste er sendt som julekort 1912.

poståpneri med faste diskere med marmorplate, reoler og glasskap. På hjørnet av Slemdalsveien og Holmenveien var det venteværelse for Holmenkollbanen med faste benker og veggmalerier inntil det i 1913 ble bygd en stor stasjonsbygning på Vinderen med plass til både administrasjon, godsekspedisjon og venterom.

I 2. etasje var det kjøkkengang med trapp, hovedgang, samt to leiligheter, den ene på kjøkken, fire værelser, pikekammer, bad, klosett og entre, den annen med fem værelser til. Det var balkonger mot øst og syd.

3. etasje var innredet som 2. etasje. Over var loft med ni boder, under en kjeller med 16 rom med bakeri med konditorovn og heis og fryseri. "Der er indlagt Vand og Vask, elektriske Ringeledninger samt Ledninger for elektrisk Lys." Taksten var på kr 121.000.

Så kommer det forunderlige; huset lå inntil en våningsbygning på gnr. 39, bnr. 52, samme eier og taksert samme dag med nøyaktig samme mål og samme byggemetode. Her var det i 1. etasje et større butikklokale, syv tapetserte værelser, tre entreer, to kjøkken, pikekammer, to priveter, i 2. etasje to leiligheter, en med fem rom, en med fire rom, begge med pikekammer, kjøkken og bad. Byggene er speilvendte og bygd med yttermur helt inntil hverandre med få centimeters mellomrom. I 1921 var det brann i konditoriet med brannskader i naboværelsene.

Ved neste branntakst i 1904 eies begge hus av Industribanken. Det kan tyde på at byggmester Mathisen hadde gått konkurs på byggene i ødemarken, og at Industribanken hadde måttet overta. Da var det i bnr. 51 en kolonialforretning, et konditori og i kjelleren et

bakeri, i bnr. 52 var det et skomakerverksted pluss et tomt butikklokale.

Skole på Konten

Konditoribygget ble bygd av forutseende mennesker, en forretningsgård og et boligbygg i samme gård på en sentral tomt like ved Vinderen stasjon på den nye Holmenkollbanen fra 1898. Man ventet stor folkeflytting til banestrøket. Vinderen skole ble bygd på den andre siden av banen få år senere. Men skolen kom ett år for sent i forhold til den raske folkeøkningen etter at banen var kommet. Skolen var ikke helt ferdig til skolestart i 1904, slik at den måtte leie lokaler i Vinderen Conditori i skoleåret 1904-1905. Vinderen skole ble offisielt åpnet 1. mai 1905, og Konten var ikke lenger nødvendig som skolelokale.

4

Konditor Johs. Johnsen

Johannes Johnsen var født i Nes på Hedmark i 1857. Han kom tidlig til Kristiania og begynte som bakerlærling i Halvorsens konditori. Han var en driftig ung mann og kjøpte 31 år gammel konditoriet Baumann i Øvre Slottsgate og senere også bygården hvor det lå. Han gjorde det godt og kjøpte flere bygårder. Ti år senere solgte han bakeriet og startet sammen med andre "Central" kjøreetablissement. De kjøpte ca. 60 hester og kjøretøyer, men disponenten solgte unna verdiene på kort tid og forsvant til USA. Johnsen satt igjen med et tap på rundt 75.000 kroner.

Han hadde blant annet kjøpt Arbins gate 1, der Henrik Ibsen bodde. Det var skikk og bruk at eieren gikk rundt i gården og hentet husleien. Johnsen forteller at Ibsen var "en rolig og sikker leier, og den dagen husleien forfalt, satt han hjemme, og var høist fornærmet hvis pengene ikke blev hentet presis". Ibsen sa flere ganger at nå "har jeg sittet og ventet på Dem".

I slutten av 1890-årene ble det boligkrakk i Kristiania, og Johnsen fikk store økonomiske problemer. Johnsen skriver selv: En dag traff jeg i byen en venn, byggmester Mathiesen, som jeg satte litt inn i situasjonen. Så sier han: "Jeg bygger nu et stort hus på Vinderen, og der blir det plass nok til deg!" Dette var vinteren 1900-1901. I april stod huset ferdig, hvor vi flyttet inn samme måned, og 4. juli 1901 ble Vinderen Conditori åpnet. Det var mange som spådde meg død og undergang, men det var også dem som kanskje kjente meg bedre som sa: "Johnsen kan begynne på Ekeberg eller Nordpolen, han klarer det nok!"

Til venstre: Konditormester Johs. Johnsen. Fra familiealbum.
Over: Alliance Conditori i Grand-gården til høyre med stripete markise.
Under: Alliance Conditori innvendig.
Postkortene har på baksiden følgende tekst:
"Brevkort fra Norge (Norvège).
(Paa denne Side skrives kun Adressen.)"

5

Postkort ca. 1910. Brød og kaker skulle kjøres ut. Neste side: Ny inngang fra 1935. Bildet viser skillet mellom de to gårdene. Fra familiealbum.

Men etterfølgeren hans på konditoriet i Øvre Slottsgate så ikke blidt på at Johnsen tok kunder fra ham, selv om Johnsens konditori var i en annen kommune (Aker). Han gikk til rettsak mot Johnsen for ulovlig konkurranse. Dommen til sorenskriver Engelsen lød: "Når Johnsen må arbeide for å leve, kan han ikke begynne som skredder eller skomaker, han må få begynne i sitt fag!"

Johnsen skriver: "Vinderen Conditori gikk strålende med en gang, takket være Holmenkollbanen, som den gang var ganske ny. Det var stor søndagstrafikk og likeså i uken var det ganske bra, selv om strøket her oppe den gang var nesten ubebodd."

I 1907 var Johs. Johnsen så heldig å få overta hele gården, "så å si ved et lykkens under". Norges Bank eide gården, overtatt etter Industribanken. Johnsen så at banken tapte penger på

gården, og sa til banksjef Monsen at dersom han fikk bestyre gården, skulle det bli bedre balanse. "Men kan De ikke kjøpe gården da, sa banksjef Monsen. Jo, det vil jeg nok gjerne, men jeg eier dessverre ikke en øre å kjøpe gården for, sa jeg. Så tok han nesten pusten fra meg da han sa: "Jeg kjenner Dem, jeg Johnsen, De skal få gården uten kontanter, og lempelige vilkår for øvrig." Jeg skal si Severine og jeg ble glade. Han kjente oss fra før, og ga oss den beste attest for tillit og hederlighet. Det tok nok lang tid innen vi fikk balanse, men takket være banksjef Monsen, som ventet tålmodig til "ovenpå" dagen kom."

I oktober 1901 meldte Johnsen et nytt firma, aksjeselskapet Konditorierne Vinderen & Alliance, med forretning i Aker (Vinderen) med filial i Kristiania. Alliance hadde butikk i Grand-gården på Karl Johans gate.

Familien Myhre i Konditorigården

Ekteparet Johnsen hadde ikke barn, men niese og pleiedatter Minda Johnsen arbeidet i konditoriet og kjøpte gården. Bestyreren for kolonialen, Finn Martin Myhre, var i samme alder, og de fant hverandre. I januar 1908 giftet de seg, og tre uker senere ble den eldste sønnen født.

Panteboken for Aker viser at byggmester H. Mathiesen fikk skylddelt fire parseller av Vinderen gård. To av parsellene blir bnr. 51 og 52, på henholdsvis 1255 og 1415 kvadratmeter.

Oslo byleksikon nevner at rundt 1930 var det konditori, kolonial, parfymeri- og konfeksjonsforretning, manufakturforretning, frisørsalong, bok- og papirhandel og skoreparasjonsverksted i gården. I

1935 fikk Konditorigården ny inngang med neon lysreklame, og konditor J. Johnsen innredet et serveringslokale.

Første branntakst siden 1904 var 13. februar 1942. Da eide fru Minda Myhre begge bygningene. Fremdeles skilles det mellom de to gårdene. I bnr. 51, "den østre bygning", var det i kjelleren lagerrom, fyrrom, kjølerom, fryseri, konditori. 1. etasje hadde en kolonialforretning, butikklokale for elektriske artikler og et konditori, i 2. etasje fremdeles to leiligheter.

I bnr. 52, en vånings- og forretningsbygning, var 1. etasje ominnredet. Det hadde nå en manufakturforretning, en melkeforretning og en leilighet på fem tapetserte rom. 2. og 3. etasje var uforandret.

Under krigen var det mangel på olje og bensin; bilene måtte ha annet driv-

7